

DE PLATE

TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEMKUNDIGE KRING "DE PLATE", v.z.w.

Hoofdredacteur : O. VILAIN
Rogierlaan 38, bus 11
8400 OOSTENDE

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen ondertekende bijdragen.
10e jaargang, nr 11 november 1981.

INHOUDSTAFEL VAN DIT NUMMER ZIE LAATSTE BLADZIJDE.

NOVEMBER-ACTIVITEIT

De OOSTENDSE HEEMKUNDIGE KRING "DE PLATE" heeft de eer en het genoegen u uit te nodigen op de voordracht die doorgaat op :

donderdag 26 november 1981 om 20u30

in de Conferentiezaal van de V.V.F. Oostende. Dr. Colensstraat 6 Oostende.

met als onderwerp : SINT-MAARTEN IN DE VOLKSKUNDE

en als spreker : de heer Marcel MESSIAEN.

Sint-Maarten doet het in onze streken nog altijd. Hij is een zeer belangrijke heilige die in veel van onze Westvlaamse dorpen in de plaats staat van Sinterklaas als geschenk-heilige. Op Sint-Maarten gaan dan ook nog in vele dorpen de stoeten uit, organiseert men bijeenkomsten ter zijner ere in allerlei zalen en snijden de kinderen koppen uit bieten die voorzien van een kaars en een spookachtig, maar geanimeerd beeld brengen in de vroege novemberavonden. In ons verstedelijkt Oostende is spijtig genoeg de Sint-Maartenviering verdrukt geworden door de Sinterklaaspubliciteit van de grootwarenhuizen. De heer Marcel MESSIAEN, die ons Sint-Maarten terug zal doen herleven is een geboren verteller en een volkskundige van de bovenste plan. Voor onze PLATE is het geen onbekende want hij behoorde tot de medestichters van de kring. Ook zetelde hij enkele jaren als lid van de raad van beheer van onze kring. Door zijn drukke ambtsbezigheden was hij echter verplicht deze functie op te geven. Hij werd voorzitter van onze zustervereniging BACHTEN DE KUPE en is daarbij directeur van de twee museums van Bachten de Kupe, te weten het Poldermuseum in Veurne en het Westvlaams Openluchtmuseum te Izenberge.

En het onderwerp en de spreker staan garant voor een door en door Westvlaamse avond die door geen enkel lid mag gemist worden. Houd deze datum vrij. Zoals altijd is de toegang vrij en kosteloos en zijn ook niet-leden van harte welkom.

J.B.D.

EERSTE DECEMBER-ACTIVITEIT

Oostendse kleinkunstavond

Op vrijdag 11 december om 19u30 stipt gaat onze jaarlijkse kleinkunstavond door in het zeer mooie kader van het KONINGINNEHOF in het Maria-Hendrikapark, beter gekend als het Bosje. Op het programma staat een door en door Oostendse accordeonformatie onder leiding van de zeer gekende ASTRID DE LAENDER. De formatie brengt ons een waaier van liedjes van eigen bodem.

Zoals altijd wordt dit optreden voorafgegaan door ons jaarlijks etentje. Op het menu staat een typische Oostendse visschotel. Het geheel wordt voorafgegaan door het aperitief, traditiegetrouw aangeboden door de kring.

Deelname aan de kosten 375 francs per persoon. Hierin is maaltijd en optreden begrepen.

Inschrijvingen door overschrijving van voornoemde som op postrekening

000-0507753-55

J.B. Dreesen

Rode-Kruisstraat 4

8400 OOSTENDE

met vermelding "INSCHRIJVING DE PLATE FEEST VAN 11 DECEMBER 1981" en dit tot uiterlijk
maandag 7 december 1981. Wij rekenen op uw aanwezigheid.

J.B.D.

- - - - -
HOOGDAG BIJ "TER CEURE"

Op zaterdag 17 oktober 1981 vierde onze zustervereniging "TER CEURE" haar hoogdag. De gemeente Bredene droeg haar op deze dag op zeer officiële wijze de nieuwe heemstede "TURKEYENHOF" over.

De weerman bleek niet uitgenodigd te zijn. Een zoveelste regenzwangere inzet tot een oktoberstorm was het enige wat onze vrienden hadden meegekregen, maar dat kon hun laaiende geestdrift niet temperen. Drie jaar lang heeft het groepje noeste werkers, dat de kern vormt van de bijna 800 (achthonderd) leden tellende vereniging, zich tijd, geld, noch moeite getroost om er iets van te maken. En het is het geworden.

Het geïmproviseerde conferentiezaaltje zat stampvol toen vriend Frank aan zijn orgel de feestelijkheden inzette met een feilloos gebrachte uitvoering van "Dichter en Boer". Het officiële kwam met de toespraken van de Bredense burgervader en Ter Ceures voorzitter Noël Belpaeme. Er werden vele lovende woorden en geschenken, gewisseld en iedereen was blij met wat hij zegde, hoorde, kreeg en gaf. Blij ook vanwege de frisse buitenlucht, schoven we het zaaltje uit om onder een grijze regenlucht een dubbele vlucht duiven te zien uitvliegen. Een wiekend herinneringsbeeld aan deze grote dag. Er werd een stevige druppel geschonken, elk wat wils, en we dronken op de gezondheid van de 15 jaar jonge Bredense heemkring. En er was meer. Er was "dobbelen bruine" die verduiveld goed smaakte. Er waren heerlijke, geboterde of gesmoutte ovenkoeken met bruine suiker, die door de zorgende handen van Maria Verbanck, naar en van de bakoven een weg vonden naar ons. En er was dat hete gezelschap van vrienden, gekenden en bekenden, verenigd in een sfeer van vriendschap en goedertierenheid die nu reeds kenmerkend is voor de Heemstede van Ter Ceure. Tussen die massa zagen we glunderende en gelukkige gezichten van hen die het waar maakten. Die van kelder tot zolder en van voor tot achter er van maakten wat het is. Blickvanger is het onder het dak uitgebouwde museum. Een landbouwkundige en volkskundige en een maritieme sectie, ondergebracht in drie gescheiden afdelingen van de zolder, vormen een kleine, maar waardevolle verzameling. De moeite waard van zien met een uitmuntend voor de aanduidingen. Onder de opgang naar het museum werd een oud schuurgedeelte omgebouwd tot een Conferentiezaal, die meteen door de plechtigheid werd ingewijd.

Links bij het binnentreden van de boerderij is er een tentoonstellingsruimte met de recente vondsten in Bredene, met daarachter een ruimte voor de aangroeiende Heembibliotheek en een lokaal voor het archief.

Rechts ligt het stemmige cafeetje en op de route een zeer mooie vergaderzaal met open haard. Achteraan in het gebouw liggen dan bakoven, keuken en toilet. Gescheiden van het hoofdgebouw staat een reeds rijk voorzien wagenkot. Een stemmige inrijpoort, een schilderachtig kasseistenen pleintje en een oordeelkundige aangebrachte beplanting vormen het sluitstuk van dit heemkundig geheel, dat een bezoek overwaard is.

Kamiel, Dicky, Fernand, Roland, André, Louis, Henriette, Maria, Willy... en zoveel anderen, proficiat met de opbouw van het geheel en jullie aandeel in de uitbouw van het Heempatrimonium van onze streek. Vaart wel en verre.

J.B. DREESEN

HET FORT NAPOLEON TE OOSTENDE

Van onze stadsgenoot Marc A. BOUSSY, lid van de "Société belge d'études napoléoniennes" is in december 1977 een bijdrage verschenen in het "Bulletin" van die vereniging over het "Fort Napoleon" te Oostende, waarvan de vestingen bijna ongeschonden gebruikt werden door het Duitse leger in 1914-18 en ook gedurende Wereldoorlog-II.

Dit fort was een voornamelijk schakel in het reusachtige verdedigingsnet langsheen de Belgische kust.

Hier volgt dat de historische evocatie, vrij vertaalt door de auteur zelf over dit machtig werk dat voor zoveel wandelaars nog onbekend is. (1)

X X X

Gedurende zijn bezoeken aan Oostende, eerst als Generaal, later als Consul en uiteindelijk als Keizer, heeft Napoleon een groot belang gehecht aan de strategische positie van die maritieme stad, die rechtover Engeland gelegen, een steunpunt in zijn landingsprojecten en verdedigingsplannen was.

Bijgevolg liet hij ten oosten van de stad, in de duinen een fort bouwen dat hedendaags nog te bereiken is, langs de Napoleonlaan en de Fortstraat. Het is zeker interessant de realisatie en de geschiedenis aan dit bouwwerk verbonden te overschouwen.

De bekommernissen van Napoleon om Oostende op die wijze te verdedigen waren zeker gegrond. Het was voldoende zich de gebeurtenissen van 1798 voor de geest te roepen, toen in de ochtend van de 19de mei, de Engelse vloot, bestaande uit 37 oorlogsschepen, de stad vanaf 4 u. bombardeerde om rond 7 u. voor anker te gaan ten oosten van de havengeul. 2.200 Man ontscheepten in de duinen met 2 mortieren en 8 veldkanonnen. Nadat hij zonder succes, het garnizoen aangemaand had zich over te geven, zond de Engelse generaal Coote een detachement naar Sas-Slijkens om de sluizen te vernietigen en zo de stad af te zonderen. Rond 10 u. werd een gedeelte van de sluizen door een ontploffing vernietigd.

Het water bedreigde het detachement zodanig, dat het zich moest terugtrekken om het gros van de troepen in de duinen vervoegen.

Rond 8 u. in de ochtend stak een storm op, die zo erg in kracht toenam dat het de Engelsen onmogelijk was in te schepen, en zij de nacht in de duinen moesten doorbrengen. Tijdens die nacht kreeg het Oostendse garnizoen, dat 150 grenadiers telde, versterking uit Brugge en Nieuwpoort.

Bij dageraad vielen de Fransen aan, onder het bevel van de kranige kapitein Arnould MUSCAR (een straat draagt heden nog zijn naam). Hij was een staatscommandant.

Zij omsingelden de Engelsen, die na een gevecht van 2 uren, de wapens neerlegden. Twee generaals en vijfhonderd soldaten sneuvelden, zeventig officieren en duizend vier honderd en twintig soldaten werden gevangen genomen.

De Engelsen verloren daarenboven de acht veldkanonnen en de twee mortieren.

In 1803 werd de vrede met Engeland verbroken. De eerste Consul hernam zijn landingsprojecten en besloot de Belgische kust te inspekteren.

Op 10 juli in Oostende aangekomen beval hij de bouw van een plat dak op het havenhoofd, dat in staat moest zijn 5 kanonnen van 36 m/m te dragen.

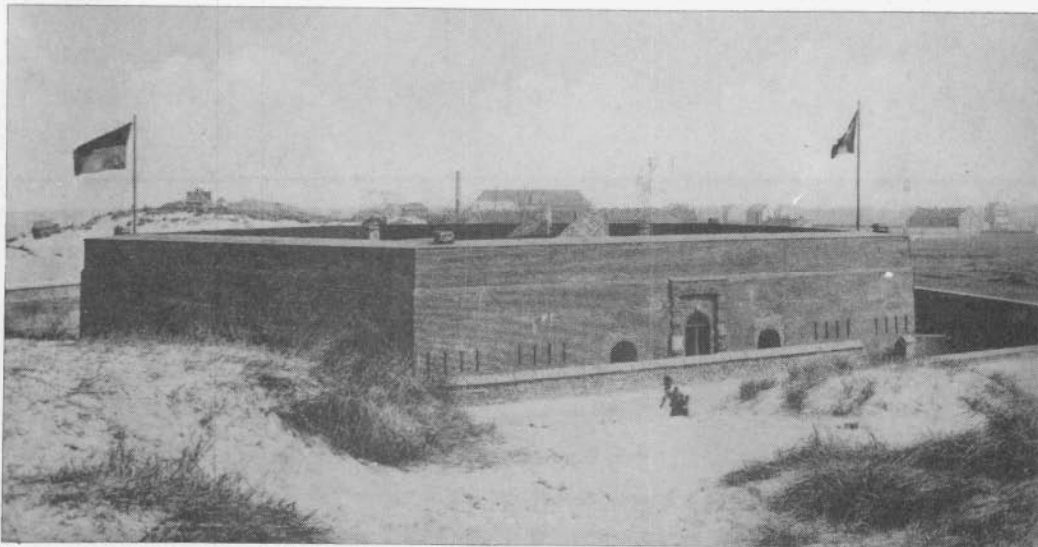
Op 29 augustus kreeg generaal DAVOUT bevel een kamp op te richten voor twee legerdivisies, onder het gezag van generaals OUDINOT en FRIANT.

In de maand september kampeerden zij, in de duinen opgerichte barakken, op de plaats waar zich nu het hippodroom Wellington bevindt.

(1) Zie ook : "DE PLATE", 5de jg., nr. 7, maart 1976, p. 9-11

J.B. DREESEN : Fort Napoleon ... Wat doen we ermee ?

FORT NAPOLEON (circa 1935)

Ostende
Oostende Fort Napoleon.

Zo werd Oostende een belangrijke schakel in de groots opgezet invasieonderneming, het "Kamp van Boulogne" genaamd. De landing op Engeland vond echter geen plaats. Men kent de gebeurtenissen die daarop volgden. De Engelsen slaagden er in om in 1809, een belangrijke landing uit te voeren aan de monding van de Schelde. Zij maakten zich meester van Vlissingen en bedreigden Antwerpen. Bij het bezoek 1809 aan Oostende, in gezelschap van Keizerin Marie-Louise besliste Napoleon de batterijen te vervangen en de verdediging te vergroten door het bouwen van een fort.

De constructiewerken duurden van 1810 tot 1812.

500 Spaanse krijgsgevangenen - het 1ste en het 15de Bataillon - werden aan het werk gezet, samen met uit de plaatselijke bevolking opgeëiste werklieden, die ten dien tijde "la compagnie sappeurs ouvriers" genoemd werd.

De Spanjaarden die in een weinig benijdenswaardige toestand leefden, werden door een plaatselijke koorts, veroorzaakt werd door de ongezonde lucht, van de grote moerasen die de stad omringden, gedecimeerd.

Desondanks werden de werken tot een goed einde gebracht.

Wanneer men zich begeeft naar het fort, ontdekt men een reuzachtige rode bakstenen blok, omringd door een muur, die men gemakkelijk zou nemen voor een omheining, indien men niet zou weten dat het fort eertijds omringd was door duinen. Het is slechts sedert de oorlog dat de zuidelijke kant ontbloot is. Deze diént nog altijd in het noorden en het oosten, om overweldiging door het zand tegen te houden. Het fort bestaat in werkelijkheid uit een centraal blokhuis en een steunmuur die ervan gescheiden is door een gracht van 10 m breed. Het blokhuis heeft de vorm van een vijfhoek, waarvan de punt naar de zee gericht is. De omringde steunmuren hebben dezelfde vorm, maar met sterk afgeronde hoeken. In militaire terminologie werd de gracht rond het fort "droge gracht" genoemd om een onderscheid te maken met de met water gevulde grachten. Deze gracht bestaat uit vijf delen, ieder gescheiden door afdaken die gaanderijen overdekken, die men "Caponnière" noemt. Deze zijn allen voorzien van schietgaten. Het fort werd zodanig gebouwd, dat indien bij aanval, de vijand die zich reeds in de ringgrachten bevond, door de belegerden vanuit die "Caponnières" (3 m inwendige breedte) kon beschoten worden. De verdedigers moesten het vuur van hun eigen manschappen niet vrezen, daar deze juist door de vijfhoekige vorm, slechts op de steunmuren konden schieten. Vroeger werd de toegang tot het fort door een ophaalbrug afgesloten. In latere tijden werd deze door een betonnen brug vervangen. In 1929 werden deuren en vensters uitgekapt ter grote van twee verenigde schietgaten, zonder daarom het algemeen uitzicht van de bouw te veranderen. De omringende steunmuur heeft een breedte van 2,85 m aan de basis met een reeks verdikkingen die tussen 4 en 7 m hoog zijn. Aan de top is de muur slechts één meter breed. (De Duitsers die in 1914-18, het fort bezetten, brachten 2 ingangen aan in die steunmuren). De zijden van de vijfhoekig blokhuis hebben een lengte van 28 m en bestaan uit muren van 2,60 m dikte, uitgezonderd de plaatsen waar er kasematten zijn (2 per zijde op het gelijkvloers, 5 per zijde op de verdieping). Volgens een nauwgezette berekening is er in het fort 8.772 m³ metselwerk, wat overeenstemt met een gewicht van zestien-duizend ton. (acht miljoen achthonderd duizend bakstenen). Op de eerste verdieping zijn er twee gaanderijen die rond het gebouw lopen en verdeeld zijn, met regelmatige tussenruimten en palen van 86 cm dikte. Deze gaanderijen zijn 3,52 m breed. Er bevinden zich twee trapzalen met een ovale vorm, waarvan de grootste as 5,30 m lang is. De hoogte bedraagt 3,96 m tot op de verdieping. Op het gelijkvloers is er een gelijkvormige gaanderij. Deze is slechts verlicht aan de binnenzijde, daar er zalen gebouwd waren rondom de binnenkoer, die een oppervlakte heeft van 131 m².

Volgens verslag van 10 juli 1811 (bewaard in het geschiedkundig archief van het "Ministère de la guerre" te Parijs) bood het fort plaats aan 260 man met de nodige proviand. Naar een plan van 23 november van hetzelfde jaar bestond de verdediging uit 46 kanonnen, waarvan er zich 20 op het plat dak bevonden en 26 op de veldborstweringen. Deze waren door een overdekte weg langsheen het gebouw aangebracht, met elkaar verbonden.

Men gaf aan dit nieuw fort de naam van "Keizerlijk fort", terwijl de naam "Napoleon" verbonden bleef aan een fortje aan het einde van het oosthavenhoofd gelegen.

Na de verdwijning van dit laatste werd het "Keizerlijk fort" "Fort Napoleon" genoemd. Laat ons opmerken dat het bouwen van een ander fort ondernomen werd ten westen van Oostende in 1813, maar dat vlug werd opgegeven wegens gebrek aan de nodige kredieten. Het werd na de slag bij Waterloo, door de Engelsen afgewerkt, die er de naam "Wellington" aan gaven. Heden blijft niets van over dan de naam zelf toegekend aan het hippodroom, dat gelegen is op dezelfde plaats.

Het Fort Napoleon, vergeten en verlaten door de toeristen, en dat tot op heden nog niet erkend wordt als geschiedkundig monument, hoort toe aan het Ministerie van Landsverdediging.

Herhaaldelijk werd er alarm geslagen en een aktie tot klassering werd op touw gezet, door diegene die van geschiedenis en "oude stenen" houden.

De belangrijkheid van het Fort Napoleon, op het gebied van oorlogskunde en originaliteit, enig voorbeeld in Europa, verdient zeker een beter lot.

Marc A. BOUSSY.

THEMATENTOONSTELLINGEN IN HET HEEMKUNDIG MUSEUM

EMILE BULCKE

Tot eind november loopt in het Heemkundig Museum nog steeds de thematentoonstelling rond de figuur van kunstschilder Emile BULCKE. Via schilderijen, tekeningen, foto's enz. ... wordt een beeld opgehangen van zijn leven en werk. Een geïllustreerde monografie van de hand van Norbert HOSTYN is te verkrijgen à 400 f.

PLANNEN & KAARTEN

In december '81 en januari '82 pakken we dan uit met een boeiend, langverwacht thema: "Plannen & Kaarten van Oostende uit het stadsarchief".

Stilaan begint het stadsarchief zijn schatten te exposeren ten behoeve van geïntere-seerden. Liefhebbers kunnen ter gelegenheid van deze themaexpo foto's van de tentoongestelde documenten bestellen.

OSTENDIANA IV

De daaropvolgende tentoonstelling zal gaan rond de thema's die in Ostendiana IV aan bod zullen komen, o.a. Oostende porseleinkaarten.

G.V.

RETROSPECTIEVE JAN DE CLERCK

Dit jaar, 1981 is het juist 100 jaar geleden dat Jan DE CLERCK te Oostende geboren werd. Elke oudere Oostendenaar zal zich nog de typische verschijning van deze kunstschilder herinneren. Van 8 november tot 6 januari eerstkomend loopt in het Museum voor Schone Kunsten een retrospectieve Jan DE CLERCK. Bij die gelegenheid geeft het Museum 2 prentkaarten met werk van Jan De Clerck uit.

In december is er een geleide rondgang voorzien, speciaal voor de leden van "De Plate". Meer gegevens in het decembernummer.

N.H.

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - XVII : EUGENE-ACHILLE GERBOSCH

In deze en volgende bijdragen behandelen we nog enkele kunstenaars rond de figuur van Jan DE CLERCK : E.A. GERBOSCH, L. DE SELLIERS & E. WILKIN.

Als eerste in de rij Eugène-Achille GERBOSCH, op 8 oktober 1876 te Sint-Joost-ten-Noode geboren als zoon van François GERBOSCH & Marie WALCKENS. Hij was gehuwd met Al-dia LARUE (Ostende, 16 juli 1876 - 19 april 1948) en was bediende, later bureeloverste bij het Zeewezen te Oostende.

Voor Wereldoorlog I woonde GERBOSCH in de Amsterdamstraat 22, in de twintiger jaren in de Alfons Pieterslaan 31, in de dertiger jaren in de Velodroomstraat, 20, dan in de François Musinstraat 19 en tot slot in de Plantenstraat 52.

E.A. GERBOSCH overleed te Oostende op 3 april 1951.

GERBOSCH beoefende de schilderkunst in zijn vrije tijd en wist tot heel knappe resultaten te komen; bewijs daarvan zijn heel sterk "Zelfportret" bewaard in het Museum voor Schone Kunsten te Oostende, waarvan de kwaliteiten pas tijdens de tentoonstelling "150 jaar Oostendse kunstenaars" geopenbaard werden (1980).

X X X

Heel vroeg al raakte GERBOSCH met Jan DE CLERCK bevriend, en op 5 november 1908 werd hij medestichter van de "Cercle Artistique d'Ostende" ten huize van Jan DE CLERCK.

Tijdens het 2e Salon van de "Cercle Artistique" (1909) toonde hij volgende werken (1) : "Het havenhoofd", "Oostende onder sneeuw" (pastel), "Het Maria-Hendrikapark" (pastel), "Winterzon" (aquarel), "Kanaal te Brugge" (aquarel), "Hoekje in de haven" (aquarel), "Kanaal te Sas-Slykens" (aquarel), "Mist" (aquarel), en "De Palingpot" (aquarel).

In 1912 stuurde hij werk in naar het salon van de "Kunstkring van Nieuwpoort-stad", waarvan hij effectief lid was : "Het dorp in het gebergte".

In 1914 deed hij nog mee aan het vroegtijdig beëindigde zomersalon van de "Cercle Artistique" in de Kon. Gaanderijen (2)

1919 : Reis naar Venetië, samen met Jan DE CLERCK.

X X X

GERBOSCH' beste periode als kunstenaar situeert zich in de tussenoorlogse jaren : de tijd van de galerij "STUDIO", opgehouden door Blanche HERTOGHE in de Adolf Buylstraat 36.

GERBOSCH stelde er meerdere malen tentoon. Het is ook in de kringen van de "STUDIO" dat Antoine SCHYRGENS GERBOSCH situeert in zijn boeiende mémoires : "Le monde inconnu des artistes" (Dinant, 1957).

Van 20 december 1934 tot 8 januari 1935 deed GERBOSCH mee aan een groepstentoonstelling in de zaal "Studio". De tentoonstelling liep onder de titel "Le Petit Tableau". De andere exposanten waren James ENSOR, Félix LABISSE, Léo POPPE, Antoine SCHYRGENS, Marthe VELLE, Léon VERBEKE, Pierre VERBEKE & Gusto LEYS (3). GERBOSCH toonde volgens de catalogus enkel lino'sneden.

21-30 december 1935 : individuele tentoonstelling in de zaal "Studio" met volgende werken : - olieverf : Terugkeer van de kudde, Dreef in Vlaanderen, Huisje in de zon, Hoekje te Brugge, Straatje te Napels, Kanaal te Venetië, Herfst-landschap, 't Staketsel, Vlaams landschap.

- gouache en aquarel : Straatje te Brugge, Brugge-de-Dode, impressie, Wegje in de bergen, Italië, Wegje in de bergen; Istrië, Canottieri te Venetië, Laatste zonnestrallen te Venetië, Maanopgang in de Ardennen, Zon en sneeuw, Licht en sneeuw, Bij ebbe, Kanaal in Vlaanderen (2x), Treurwilg, Oud Vismijn, Het veer bij winter, Het veer bij zomer, Herfstmorgen, Lentezon, Landschap in Vlaanderen, Golven en meeuwen, Ter rust, Zeilen in de zon, Einde van de dag, Sterke bries, Slingering, De oude scheepswerf, Schaduwen en weerkaatsingen, Het glorieuze wrak, Avondschemering, Hoekje in het dok (2x), Onder volle zeilen (sepia), Hoevetje langs het water.
- gravures : Op de terugweg; marine, Toren te Lissewege, Storm, Bij ebbe, Hoekje van het dok, Nocturne, Schaduwen en weerkaatsingen, Nacht op zee, De Pannenaar.
- basreliëf : Het ophalen van het net.

Van 31 december 1935 tot 16 januari 1936, deelname aan een tentoonstelling met marines in de "STUDIO", samen met Oscar CORNU, Armand DELWAIDE, Daan THULLIEZ, Leon VERBEKE en Emile WILKIN.

Hij stelde volgende werken tentoon : Golven & meeuwen, Oude werf, Het eervolle wrak, Zonsondergang, Onder volle zeilen (sepia), schaduwen en weerkaatsingen, Op de terugweg (gravure).

X X X

Voor de catalogus van GERBOSCH' individuele tentoonstelling schreef niemand minder dan James ENSOR het voorwoord.

Daar die tekst niet voorkomt in de uitgaven van ENSOR's geschriften, laten we ze hier integraal volgen :

CATALOGUE DES OEUVRES
DU PEINTRE

E.-A. GERBOSCH

Exposition du Studio
21 au 30 Décembre 1935

Préface du baron, Maître Ensor

Pour saluer une belle figure.

Gerbosch il se nomme. Commodore on le surnomme.

Honneur de la marine d'école, de guerre, marchande et d'Ostende.

Il est loyal, ferme, constant et brave par excellence.

Ecrivain bien né, blindé, bien loti, casquetté d'or oxydé, boutonné de vermeil plombé; il écrit sans répit, admirons le pendant belge du grand Loti de France.

O la belle plume de mouette encreée de sel marin.

Brave Gerbosch, coeur d'or en barre, belle franchise de port et de maintien, esprit fécond et généreux, peintre-graveur universel, vous défendez, et sans faiblesse, nos sites marins, vous adorez nos dunes grises, arrosez les oyats, etc. Oui, oui, oui; ya, ya, ya; Yes, Yes, Yes.
 Et quand perché sur les mats de perroquets, de hune, de cocagne ou de cacatoès, vous dominez les grandes eaux et quand hissé sur la dune et bleuté par les bises ou éventé par les brises, vous défiez les vents les plus divers; toutes les fées de l'estran, toutes les roses les plus roses du paradis des vents murmurent gaiement : Vive vous Gerbosch, brave travailleur de la mer, cher amant de la terre, nous vous aimons à vous nos caresses soufflées par les vents. Oui, cher peintre dunier caressé par les mousses, votre écu de gueules sablé sonnera franc à l'oeil droit de nos cadets d'art.
 Gerbosch de votre banc de quart veuillez aux grains et branle bas de combat, arborez vos pavillons quand les pourpres détonnent, dressez vos lino gravés. Hardi ! pas de quartier. Abîmez sans pitié. Coulez sans merci, les vandales ou pirates et leurs marie-saloppes et sus et resus aux destructeurs de nos sites, aux ennemis de nos beautés.

James ENSOR.

Ostende, décembre "35

In 1932 verscheen Karel JONCKHEERE's roman "Brozen's Anny", uitgegeven te Gent. Het boek werd versierd met 3 lino's van GERBOSCH.

Uit 1936 dateert GERBOSCH's "Zelfportret", door Albert & Simonne VAN VLAANDEREN-GERBOSCH aan het Museum voor Schone Kunsten van Oostende geschonken (inv. 426; aquarel 80 x 60 cm) (5).

Voor 1940 bezat het Museum van Oostende een olieverf van GERBOSCH : "Marinée en mers" (66 x 83 cm). Het werk ging verloren tijdens de brand van het stadhuis in mei 1940 (6).

X X X

GERBOSCH ALS AUTEUR.

Zelf schreef de kunstenaar enkele geromanceerde verhalen over de zee :

- Amiraux et corsaires belges, Brussel (GOEMAERE), 1943. Verlucht met eigen illustraties.
- Pêcheurs de Flandre, Paris-Brussel (L'EGLANTINE), s.d. (met eigen illustraties)
- Les Morutiers de Flandre, (Flandre Litteraire), 1929.

Norbert HOSTYN

- Nota's :
1. 2e salon des peintres Ostendais (tentoonstellingscat), Oostende (Kursaal), 1909 (11-25 april 1909).
 2. Le Carillon, 23 juli 1914
 3. Studio, Cinquante-deuxième Salon. Le petit tableau (tentoonstellingscat.), Oostende, 1934.
 4. Catalogue des oeuvres du peintre E.A. GERBOSCH. Exposition du Studio 21 au 30 décembre 1935.
 5. 150 jaar Oostendse schilders (tentoonstellingscat.), Sint-Truiden 1980, nr. 36. 150 jaar Oostendse schilders (tentoonstellingscat.), Weert, 1981 nr. 36.
 6. C. LOONTIENS, L'histoire d'Ostende expliquée..., p. 38.

Wie soms denken zou dat het archieffonds van een notariaat slechts een dorre, zakelijke verzameling is van akten handelend over verkopen, verhuringen, giften onder levenden, huwelijkscontracten, testamenten, schuldvorderingen en dies meer, heeft het verkeerd voor.

Tussen de oude notariale acten komen er ook getuigenissen voor onder eed afgenomen "op hunne mannewaerheit voor waeragtigh" genoteerd, zoals dit in oude teksten wordt geformuleerd, handelend over schadegevallen, over vecht- of scheldpartijen, over echtbreuk en zo meer, die een verhelderend licht kunnen werpen op zeden en geploegdheden van voorbije eeuwen.

Uit deze reeks getuigenissen wil ik een specifiek voorbeeld aanhalen daterend uit het jaar 1786, toen Oostende, dank zij zijn vrijhavenregime een heel wat intenser activiteit ontplooidde en hogere bloei kende dan tijdens het tot op heden te hoog opgehemelde tijdperk van de Oostendse Compagnie.

De hieronder ontwikkelde getuigenis staat naar alle waarschijnlijkheid in verband met een eis tot echtscheiding op grond van overspel.

Alle figuranten van dit menselijk drama - hoe komisch de beschrijving van de gewraakte feiten ons ook moge toeschijnen, tot op zekere hoogte is het een drama - zijn vreemdelingen.

Het was op aanvraag van een bedrogen echtgenoot, Cornelius, Hendrik Baibler, in de tekst "Requerant" genoemd, dat de vroegere knecht van Michael Mac Grain, een zekere Thomas Briggs, verder als "Comparant" aangeduid getuigenis aflegde over de overspelige verhouding tussen zijn ondernemende meester Mac Grain en de al te toegevelijke Mary Evans, echtgenote Baibler.

Thomas Briggs, "Werkman te Oostende ende getrouwt man" was van november 1785 tot februari 1786 als "Domestique geengageert bij sieur Michael Mac Grain, negociant alhier".

Dat het niet al te best boterde tussen de echtgenoten, Baibler-Evans had Briggs al onmiddellijk in de gaten, vermits man en vrouw "waren slaepende separaet in twee distincte caemers". Anderzijds was het hem ook niet ontgaan "datter was eens groote familiariteit tussen synnen voornoemde meester ende juffrouw Maria Evans, huysvrouwe van deze requerant".

Slechts 3 of 4 dagen na zijn indiensttreding had Briggs gezien "dat denzelven synne meester met ende benevens 's requerants huysvrouwe tsaemen hebben gelegen op het tapyt in eene caemer". Dat onze knecht naderhand nog meer te zien en te horen zou krijgen was al te duidelijk. Laten wij hem aan het woord.

Briggs verklaarde dat hij "synnen meester den diversche stonden met ende benevens de voornoemde 's requerants huysvrouwe heeft geleyt naer het bedde ende hun daerop tusschen de laekens heeft sien liggen ontkleedt in malckander aermen seggende synne meester jegens den comparant indien sieur Baibler mij iet of wat moeste seggen hij soude hem een lap langs syne ooren geven, gevende den comparant voorder te kennen dat syne meester sieur Mac Grain hem met dreigementen heeft verplicht de deure open te doen van de slapcaemer van de voornoemde 's requerante huysvrouwe mits hij, comparant, voorsien was van de slotel ten dien eynde hem geordonneert daertoe te nemen een cleyn lanteirken gelyck hij comparant effectivelyck heeft gedaen hebbende synne geseyde meester hem comparant t'elckens gevolgt naer de slaepcaemer van 's requerante

huysvrouwe sonder schoenen ofte muylen geheel stillekens, dat hij comparant ten diversche stonden heeft gesien dat 's reputerante huysvrouwe was sittende op den schoot van syne meester syn hand houdende onder haere rocken"!

Meer details hoeven er niet te worden opgegeven om de schuldige relatie tussen Mac Grain en Mary Evans te onderlijnen.

De ganse verklaring van Thomas Briggs werd afgelegd in de Engelse taal en door de goede zorgen van Leonardus Hornbeck "gesworen interpret" in het Vlaams vertaald. Notaris Pintejon zorgde van zijn kant voor de passende juridische bewoordingen en vormen.

Welk gevolg aan deze wel speciale notariale acte dd. 11 mei 1786 gegeven werd, is mij niet bekend.

D. FARASIJN

CHRISTIAN-ADOLPHE WAUTERS

De schrijver Julien van Remoortere wijdt een huldeartikel aan de figuur van de Oostendse musicoloog en letterkundige, Christian-Adolphe Wauters. Even nader en bondig deze jeugdige, veelbelovende persoonlijkheid voorstellen aan een breder, Oostends publiek. C.-A. Wauters werd op 11 januari 1953 geboren te Oostende, voltooide muzikaal-literaire studies o.m. aan het Koninklijk Muziekconservatorium te Brussel en studeerde later compositie onder leiding van Herman Roelstraete. Hij is dichter en jeugdauteur, publicist over muziek en muziekhistoricus, leraar en voordrachthouder. C.-A. Wauters ondertekende reeds een drietal dichtbundels, een monografie en enkele analyses. Hij werd in 1979 met de Prijs van de "Vereniging ter Bevordering van het Vlaamse Boekwese" onderscheiden voor het beste debuut voor zijn boek "Muziek en Jeugd" (1978), dat zich, ik citeer, "(...) door een opmerkelijk originele opzet onderscheidde en waarin op een heel speelse manier een overzicht van de muziek wordt geschetst, vanaf het Gregoriaans tot aan de Popmuziek (...)". In 1980 verscheen zijn jeugdroman "Alex". Naast enkele analyses wijdde Christian-Adolphe Wauters, sedert 1975 leraar muzikale opvoeding in zijn geboortestad, een voornaam werk aan de meesterwerken der geloofsmuziek : "Waar Woord en Toon elkander wijden... 30 Meesterwerken der Geloofsmuziek", een uitermate fraaie uitgave van Lannoo in 1981. Het betreft een gebonden boek dat 192 bladzijden telt met 8 kleurenreproducties en dat 695 F kost, in de eerste plaats een inleiding voor elke waarachtige liefhebber van geloofsmuziek, die zijn gading zoekt en vindt in de bespreking van dertig klassieke muzikale meesterwerken naar structuur en techniek, bovendien elk met diepgaande, waardevolle bezinningsteksten benaderd. Als componist gaat Wauters' voorkeur uit naar aforistische vormen met nadruk op de kleur; hij werkt veelal polytonaal. Van zijn compositorisch oeuvre werd tot dusver enkel de "Chaconne voor strijkkwartet" gecreëerd. In 1975 werd hij, voor muziekgeschiedenis, onderscheiden met de Prijs Marguerite Koenigsberg. C.-A. Wauters is, zoals reeds vermeld, leraar te Oostende, namelijk aan het Koninklijk Atheneum te Stene, en is een competent en onderhoudend voordrachthouder, die zijn publiek spoedig weet te boeien en het subtiel inleidt in het wel zeer schone geheim van de muziek en haar klanken. Julien van Remoortere besluit zijn notitie - verschenen in het tweemaandelijks tijdschrift voor kunst en letteren "Vlaanderen" (jaargang 30, nr. 180, januari-februari 1981, blz. 46) - met zeer waarderende en aanmoedigende woorden, waarbij wij ons graag aansluiten: "(...) Maar dit is - daar zijn we van overtuigd - nog maar een pril begin, want wie creativiteit en werkkraft paart zoals Wauters het doet, moet slagen, dat kan gewoon niet anders". De heer Christian-Adolphe Wauters woont te Oostende in de Amsterdamstraat 26.

Emiel SMISSAERT

OOSTENDE IN OPBOUW (2)

1

2

Rond 1904/05 werden er prentkaarten gedrukt van het nieuwe postgebouw (1) en de nieuwe schouwburg (2 en 3) in opbouw.

O.V.

3

ECONOMISCHE TOESTANDEN IN DICHTVORM (1837 ?)

- 1 Wel gebuertje Nijckeberd
Wat zegt gij van dezen terd
Kond gij denken dat uw dromen
Zoo veel nieuws zou doen uitkomen
- 5 Kond gij denken dat Nieuport
Hier ook iets zoud brengen voord
Dat zij hun zouden beklagen
Niet dat zij te veele vragen
't Is slechts eene opmerking
- 10 Hoe 't al gaet in 's wereldsch Kring
Dit is langen tijd geweten
Dat de groot' de kleine eten
Wij verstreken tot het aes
Van die willen zijn de baes
- 15 Laet ons dit eens overleggen
End de naekte waarheid zeggen
Wie van ons heeft 't naerste recht
Dat hij klachten vooren legt
g'Hebt te vlugtig overwogen
- 20 Gij waerd te sterk opgetogen
Als wanneer gij schreef dat wij
Niet staen in hun lijtanij
Ik wil u daer in verschonen
En het tegendeel betonen
- 25 Van het Nieuports garnizoen
Heere wilt ons doch behoen
Van Veurne en haere dampen
Heer behoed ons van die rampen
Is dat niet van ouden tijd
- 30 In hun lijtanij gewijd
Maar als zij een plaets bekoomen
Zij voor onze steen niet schromen
Men ziet hun straet op straet neer
Maken van den grooten heer
- 35 Gij zegt ook wij zijn vergeten
Ik geloof gij zijt beseten
Ik weet wel wat gij gaet zeggen
Om uw voordeel te weerleggen
Veurne markt brengt rijkdom aen
- 40 Gaat gij willen doen verstaen
Dit is niet gelijk voor dezen
Onze markt komt nu te wezen
Als ik het nauwkeurig reek
Schier zoo arme als uwe kreek
- 45 Men koppt nu ten allen kanten
Dat gij zag hoe die kalanten
Loopen tegen tot de poort
Om te maken daer accoord
Gij en zoud alzoo niet spreken

50 Ook laed men in alle streken
 Ja : tot aen een kleine gragt
 Word het graen na bij gebracht
 Daer bij onze rijks-gebouwen
 Komt die maer eens wel aenschouwen
 55 Aenziet de gevangenis
 Beschouwt haer gesteltenis !
 De voorgevel en de kleuren
 Alles komt van een te scheuren
 Dak en gooten en plankijt
 60 't Raekt al zijn bestandsel kwijt
 Maer laet ons te saemen hopen
 Het zal nog wel aflopen
 Als al 't groote zal zijn gedaen
 Zullen zij hun oogen slaen
 65 Om ons stadjes iets te jonnen
 Zij hebben alreeds begonnen
 Met het leggen een gravee
 Van de eene na de ander stee
 Deligentien en voituren
 70 Zien wij nu door onze meuren
 Reizen met zoo vlugge vlijt
 Dat het volk niet heeft de tijd
 Om hun broekjen af te steken
 Zoo.. alweer hier niet te reken
 75 Op een centjen winst of baet
 Ten zij slete aen markt en straet
 Gij Nieuport hebt staeg soldaten
 Die al hunne duiten laten
 Want een garnizoen hoe klein
 80 Brengt voordeel aen het gemein
 Wij hebben dit ondervonden
 Zelfs in veel verscheide stonden
 Waer er volk en nering is
 Dit is zeker en gewis
 85 Laet ons dus als brave bueren
 Hulp en troost elkaar toesturen
 Dat aenhoudendheid en moed
 Tot ons eenig voordeel voed
 'k Zoud nog veel meer kommen zeggen
 90 Maer 'k wil dit ter zijden leggen
 Tot dat er nog nieuws uitkomt
 Of dat rijcke boer weer droomt
 (Want wij hebben nog gebueren)
 (En het kan geheel wel gebeuren)
 (Dat zij ook zo iet of wat)
 (Doen voor 't advertentieblad)
 'k En denke niet uit te spreken
 Zoo 'k u op de helft zou reken
 95 Dit komt zeven en achttien
 Voor elk een van uwe lien
 Vrinedje nu staet gij te kijken

Dat wij zoo veel boven prijcken
Tot behouden van den staet
100 Die ons zoo wel gaede slaet

(Transcriptie Bruno Stroobandt)

Dit rijmsel vonden we terug in de Stadsbibliotheek van Oostende in een bundel afkomstig van de Kamer van Rethorica van Veurne, Arm in de beurze en van zinnen jong. Naast een "Regelen, wetten en Beveelen der maatschappij van Rethorica van het jaar 1753" bevat de bundel een aantal met gedichten volgekrabbelde papieren, meestal zonder naam en niet gedateerd. De losse stukken die wel een datum dragen, gaan van 1814 tot 1853. Het belangrijkste dokument lijkt ons het reeds vermelde exemplaar van de "Regelen, wetten ende Beveelen;.."; in de bronnenopgave van F. De Potter en P. Borre (1) vinden we dit niet terug.

Vermeldenswaard nog is een fragment van een "Geschiedenis van Veurne en zijn bezonderhede" door Jan De Groote, dichtmeester van 1816 tot 1842. (2) Deze Jan De Groote was schaliedekker en loodgieter.

Het hieronder getranscribeerde gedicht is niet ondertekend. Het moet gedateerd worden omstreeks 1837; er is namelijk sprake over de aanleg van de steenweg Veurne-Nieuwpoort (regels 65-70), die in dat jaar gebeurde. (3)

Wat de inhoud betreft, het lijkt ons een antwoord op een aanval van Nieuwpoortse zijde. De tekst tussen haakjes was op het origineel geschrapt, maar laat vermoeden dat de aanleiding tot dit rijmsel een artikel was in "'t advertentieblad".

De thematiek is duidelijk : de toestand van Veurne zowel als van Nieuwpoort is verre van schitterend. Kan het Nieuwpoortse garniezoen vergeleken worden met de Veurnse dampen (regels 25-30) (4), dan zorgt het toch nog voor enige tering.

Met de Nieuwpoortse haven is het even slecht gesteld als met de Veurnse markt. De staat helpt de groten; daarom moeten de kleintjes mekaar niet aanvallen maar steunen.

Interessant is de opmerking dat de regels niet meer gerespekteerd worden. De handel wordt niet uitsluitend op de markt gedreven maar zowat overal; m.a.w. Veurne heeft zijn marktfunctie tegenover het omliggende verloren. Kan het stuk in combinatie met ruimere informatie bijdragen tot een schildering van de sfeer in de Ancien Régime-stad Veurne, toch is het op zich niet veel meer dan een leuk rijmsel. Dergelijke gewrochten, om de woorden van de rederijders zelf te gebruiken, vind je meer in dat bundel.

(1) POTTER, Frans de en BORRE, Pieter, Geschiedenis de Rederijderskamer van Veurne onder kenspreuk "Arm in de beurs en van zinnen jong". Gent, Annoot-Braeckman, 1870, 209 blz., pltn.

(2) POTTER, Frans De en BORRE, Pieter, o.c., blz. 188.

(3) SMET, Jos. De, Nieuwpoort in de Moderne Tijd, in Nieuwpoort. Pachten de Kupe, 5(1963), nr. 4-5, blz. 34.

(4) Over deze dampen lezen we in Coghlan's Belgium : It (Veurne) is situated on the canal from Ostend to Dunkirk, and surrounded by marshes, which render it unhealthy as a residence, and give its inhabitants a squalid an sickly appearance.

COGLAN, Francis, A new guide to Belgium, London, Baily and co., 1837, blz. 354.

BRUNO STROOBANT

EEN VOORLOPER VAN DE STEDELIJKE KUNSTACADEMIE :
DE SCHOOL VAN TEEKEN- EN BOUW-KUNDE TE OOSTENDE (II)

Zoals aangekondig in vorige bijdrage, hier de integrale tekst van het oudste reglement der "Teekenschool".

BIJZONDER REGLEMENT,

Voor de school van Teeken- en Bouw-kunde der stad Oostende, bevattende de noodige schikkingen om haren welstand ende goed orden te vestigen

ARTIKEL I

Deze School zal jaarlijks haren aanvang nemen met primo October, en eindigen ultimo Maarte.

II. De Inteekenaren, Weldoenders en Begiftigers dezer stigting, zullen alleen het voorregt hebben een Leerling 't zij hun zoon, neef of een behoeftig kind, ter School te zenden, mits hem voorafgaandelijc het Bestuur aan te bieden om d'aanteekening te doen.

Geene andere Leerlingen worden aangenomen, dan die genen die kunnen lezen en schrijven, en de eerste regels der rekenkunde bezitten, en welkers ouders of voogden, te dezer Stede gedomiciliëerd zijn.

De aanbiedingen om ter school aanveerd te worden, mogen plaats hebben gedurende de geheele maand September van elken jaar.

Naar het te melden tijdstip word niemand meer aangeteekend.

III. Opzigtelijc d'aanvaarding van een als behoeftig of onvermogen aangeboden kind, zal het School-Bestuur inlichtingen nemen en dieswegens volstrekt beslissen, even als over andere aangeboden Leerlingen, zoo er reden tot weigering mogten bestaan, zonder over hunne genomene beschikkingen aansprekelijc te zijn.

IV. Alle de Leerlingen moeten zig voorzien van het door hun benoedigde, zoo als 'portefeuille', gekleurde aarde, papier, enz. voor de teekenaars naar de figure ; in bard, zwé, passers, benefens den boek der vijf orders door 'Vignole', enz. voor de Bouw-kund-teekenaars. Opzigtelijc de 'portefeullen', barden, enz. zal de grootte, gelijkvormig door 't Bestuur en de Meesters worden opgegeven.

In geval er eenige Leerlingen waren die bij gebrek van middels zig de werken der vijf orders van 'Vignoles' niet konden bezorgen, zal er kennis van gegeven worden aan het Bestuur, die er ten besten mogelijk op zal statuëeren, ten einde de gene die zig in dien staat bevinden, van geene onderwijzing te beroven.

PLIGTEN DER LEERLINGEN IN DE SCHOOL.

V. Allen Leerling zal gehouden zijn zich in den beginne van elke winter getijde, te vergenoegen met de plaats hem door de Meesters aangewezen, tot dat hij het regt zal bekomen hebben om ingevolge zijn rang in de teekening, om plaats op zijne beurt te mogen kiezen.

Niemand zal zich vervoorderen in de zaal te verschijnen met schortvellen, voetregels, stokken, wapens, honden, enz. en hoegenaamd geen ander tuig dan het geene bij Art. 4 is bepaald ; verder is hij gehouden zich, ordentelijc gekleed, en in een netten staat aan te bieden.

Ten inkomen zullen de Leerlingen hunne kapoten, rokken, hoeden, enz. op eene daar toe bestemde plaats hangen en leggen.

Bij het inkomen of uitgaan der School, wordt hun alle gerucht, gespel of badinagie verboden.

Een kwart na het bepaalde uur voor de opening der School, word niemand meer ingelaten, des anderdags zal den nalatigen er af moeten bewijs doen.

Voor het sluiten der Lessen zal niemand vermogen uit te scheiden of zijne plaats verlaten, zonder verlof der Meesters.

Om de printen, teekeningen enz. te kunnen in goeden staat houden, zullen die altijd regt tegen de muren of de midden scheidingen gesteld worden, om op het eindigen der School die ongeschonden te kunnen wedergeven ; geene kostbare teekeningen, printen, modellen enz. zullen aan de Leerlingen vertrouwd worden, dan alleenlijk aan die genen die voorzien zijn van met glas bedekte paneelen of kaders, welkers grootte gelijkvormig door de Meesters zal aangewezen worden, en allen Leerling zal zich zonder tegenzeg vergenoegen met zulkdanige modellen, printen, teekeningen enz. die hem zullen worden voorgesteld en dezelve met nauwkeurigheid en aandacht naarvolgen.

Daar word verboden, om stoornis-mijding, ontleeningen zonder dadelijk wedergaaf, of ontneming van eenig goed of teeken-tuig te doen ; bij het vinden van zulkdanige stuks, is men verplicht die aan de Meesters ter hand te stellen, op poene van over de daad zelfs verdacht te blijven.

Het word de Leerlingen striktelijk verboden zich in de School te bedienen van ongeschikte spreekwijzen, veel min zich vloek en scheld-woorden toe te laten, met iemand te twisten of te spotten, of eenige verwarring te veroorzaken door het spreken of klappen met hunne medeschoolieren, of gerucht met hun teeken-tuig, om alzoo zedig en oplettend hunne lessen te kunnen gade slaan.

Iemand zich beledigd vindende of iets benodigende moet in 't stille zijne klagten of vragen aan den Meester doen, welke die ter kennis van 't School-Bestuur zullen brengen, of er aan voldoen.

Niemand zal vermogen op muren, tafels, meubelen, teekeningen, of andere effecten, met hoegenaamd wat het zij te schrijven, te teekenen, of er in te snijden ; ook word hem verboden het zagen of verbrijzelen van teeken-aarde, koolen, krijt, of soortgelijke stof, en het zal geenzins gedooft worden met eenige eetwaren of dranken ter zaal te komen.

Een ieder zal gehouden zijn zich met eerbied en aandacht aan de bevelen en lessen der Meesters op eerste vermaning te onderwerpen, als ook aan het geene hem door de School-Bestuurders zoude worden voorgeschreven.

PLIGTEN DER LEERLINGEN BUITEN DE SCHOOL

VI. De Leerlingen naar School komende of huiswaarts gaande, zullen zich onthouden van allen slag van straatschenderijen, vechten, kijven, of iemand schelden of beledigen, gerucht maken, met vuur of licht te gaan, of eenige andere ongeregeldheden te begaan.

Niemand zal vermogen zonder behoorlijke toestemming der Meesters, zich van de bijwooning der avond lessen te onthouden ; bij aldien zulks onverwachts voorviel, zal den Leerling des anderdags voldoende afwijs moeten doen, en meer dan een avond afwezig zijnde, zullen de Ouders zelfs schriftelijk inken moeten doen aan de Meesters, die van alles dadelijk het School-Bestuur zullen berigten.

Geene verontschuldiging voor eenige afwezendheid zal aangenomen worden, indien de nalatenheid uit het bijwoonen van comedien, dans, en muziek partijen, of andere vergeestingen, was spruitende, daar zulks ten dage der School-avonden volstrekt de Leerlingen verboden word.

VII. Bij alle concoursen of teekeningen, 't zij om plaats 't zij om prijs, zijn alle de Leerlingen, elk in de klas waar hij zich bevind, verplicht mede te dingen, zonder zich eenigzins en onder wat voorwendsel het zij, er af te kunnen verschoonen, ten ware het School-Bestuur, benevens de Meesters, hier in toegestemd hadden, op poene van de School dadelijk ontzegd te worden.

VIII. Gedurende het School-jaar zal niemand vermogen de klas waar in hij aangenomen is geweest te verlaten, om tot eene andere overtegaan, ten ware voldoende redenen bestonden, welke door de Meesters aan 't School-Bestuur ter toestemming voorge dragen worden.

IX. Telken Jare zullen de verscheidene concoursen 't zij om plaats, 't zij om prijs, door het School-Bestuur bepaald en tijdelijk de Leerlingen aangezegd worden ; den eersten en tweeden prijs-winnaar, zullen tot verdere aanmoediging het voorregt genieten in het volgende School-jaar, hunne plaatsen bij voorregt te mogen verkiezen.

Den eersten prijs-winnaar zal in dezelve klas niet meer ter mededinging aanvaard worden.

Bij elke uitreiking van prijzen, zullen de mededingende teekeningen, ten toon in de zaal gehangen worden ; dezelve gunst zal aan de werken der vorige prijs-winnaars, of bijzondere liefhebbers, op hunne afvraag aan 't Bestuur kunnen toegestaan worden.

X. Alle de voorgaande Artikelen, zullen de Leerlingen bij het openen van ieder School-jaar, verscheide na een volgende avonden voorgelezen worden, om zich naauw-keurig er naar te schikken.

Iets tegenstrijdig of overtredende aan dezelve, van wegens een Leerling, wie het zij, geschiedende, word hem voor de eerste maal gedurende acht dagen, voor de tweede maal gedurende veertien dagen, de School ontzegd, en bij eene derde herhaling, zal zijne volstreckte uitsluiting uitgesproken worden, nimmer in 't geval van ongeschik- heden, vloeken, wederspanningheid, of groote misdrijven, vermag het Bestuur ten laste der overtreders, zoodanige schikkingen nemen als het noodig oordeelen zal.

XI. Gezien de ondervinding alleen de gewenschte volmaaktheid aan dit Reglement geven kan, zullen de noodige erkende te doene veranderingen, later beraamd en aan den Raad der Stedelijke Regeering onderworpen worden.

XII. Eindelijk om het goed orden in de School te vestigen, de uitwerking der grond en bijzondere wetten te verzekeren, zullen de Bestuurders, onder hun zoo veel mogelijk, den toezigt op de avond Scholen verdeelen, op dat ten minsten een hunner er dagelijks tegenwoordig zij.

Aldus beraamd en vastgesteld in zitting van het Bestuur der bovengemelde School van Teeken- en Bouw-kunde, te Oostende, den 12 December 1820.

(Geteekend) CHARLES DELMOTTE, Burgemeester, Voorzitter,
Ed. SERRUYS, T. HAMMAN, J.-B. WILLAERT, Schepenen,
Ph. DE BROCK, A. LIEBAERT, Sekretaris en CHARLES DE
CLEIR, Penning-Meester, Inteekenaren.

Goedgekeurd in buitengewoone zitting van den Raad
van Regeering, onder date 19 December 1820.

J.-B. WILLAERT, Schepenen,

Ter Ordonnantie,

De Sekretaris :

DURDU.

TE OOSTENDE, TER DRUKKERIJ VAN T. VERMEIRSCH, BOEKHANDELAAR IN DE KERK-STRAAT N°. 33.

Wij willen in deze, bewust kortgehouden, Mededeling even aandacht besteden aan de bestaan van een aantal kaarten, plannen en diverse registers, datgetekend uit het einde van de 19de - begin 20ste eeuw. Deze aanwinst voor het Algemeen Rijksarchief te Brussel stamt van het Ministerie van Landsverdediging, dat deze gift deponeerde op 3 en 16 mei 1945; dit geschiedde meer bepaald door het Bestuur van de Genie van dit departement. Zeer belangrijk is te vermelden, dat de besproken dokumenten niet voorkomen in Maurits van Haegendorens inventaris uit 1955 over de vele fondsen die bewaard en geïnventariseerd worden in het Algemeen Rijksarchief te Brussel ! In opdracht juist van deze wetenschappelijk Instelling heeft Alain Dierkens in 1980 een inventaris samengesteld, 55 bladzijden in totaal, met als titel : "Inventaire des cartes, plans et registres divers (fin XIXe - début XXe siècle)", door het Algemeen Rijksarchief uitgegeven in kwartoformaat in haar inventarisreeksen. Het is hier noch de plaats noch mijn bedoeling om de inleiding - zéér interessant, tegelijk verhelderen en toch compleks - beknopt samen te vatten; wij geven veruit de voorkeur, dat de echte, nauw geïnteresseerden hiervan kennis nemen in de inventaris zelf, want de collectie in kwestie is zeer heterogeen : Belgische plannen specifiek van militaire aard, geografische kaarten en plannen van België, dokumenten betreffende de artillerie, stukken aangaande de administratie van het Belgisch leger, "varia". De verzameling omvat o.m. de constructieplannen van de kazernen en militaire gebouwen in diverse steden; daarnaast plannen van militaire hospitalen en -scholen. Kortom geresumeerd : onze taak hier is gegadigden te attenderen en hen te wijzen op het belang van dit fonds, met verwijzing naar de inventaris zelf. Wij noteerden alvast voor een ruimer publiek de dokumenten over Oostende, hieronder opgesomd, met bijvoeging van het nummer in de inventaris. Wij behouden de Franse tekst : "éénmaal is geen tweemaal", want een vrije, losse vertaling zou niet zo accuraat en getrouw de Franse betekenis van sommige technische en militaire termen kunnen weergeven doch enkel, gebrekkig (!), benaderen ...

- 1 : Plans belges spécifiquement militaires. Registre intitulé "Ministère de la Guerre, 4ème division du Génie. Location et affermage des propriétés du domaine de la Guerre". Plans aquarellés. 1841-1844 et 1850-1852. Betreft de steden en kazernen van o.m. Oostende (1 plan).
- 64-65 : Recueils d'"Atlas des plans de construction" des casernes et bâtiments militaires. 71 recueils, 71,5 cm x 57.
- 64 : Hôpital militaire. Gros oeuvre (Militair Hospitaal te Oostende) : diverse plannen en bladen (cfr. inventaris zelf);
- 65 : Place d'Ostende. Casernes de gendarmerie : Gistel, Handzame, Merkem, Roesbrugge-Haringe (2 mappen)
- 113-114 : Recueils d'"Atlas des bâtiments militaires".
- 113 : Ostende. Casernement :
- 1 plan général aquarellé,
 - 10 feuilles précédées d'une légende et relatives à la courtine (f. 1), à la caserne-hôpital (f. 2), au magasin du Génie (f. 3), à la grande caserne (f. 4-5), à la manutention (f. 6), à l'hôpital militaire (f. 7), à la garde (f. 8), au fort Napoléon (f. 9), et au fort Wellington (f. 10)
- 114 : Idem : autre forme matérielle. Le plan général manque. (2 recueils).
- 134 : Cartes et plans géographiques de la Belgique. Atlas de "Plans généraux des cours d'eau ni navigable ni flottables" de Belgique, s.d. (1877). Arrondissement administratif de Bruges-Ostende.

Emiel SMISSAERT

Van de 18de-eeuwse achterglasschilderijen zullen er zeker heel wat vernield zijn, maar te oordelen naar het aantal nog bestaande en bekende exemplaren moet de produktie niet zo heel groot zijn geweest. In de 19de eeuw echter ligt het zwaartepunt van het maritieme achterglasschilderij in Vlaanderen, waar eerst Oostende en naderhand Antwerpen de grote produktiecentra zullen worden. In vorige eeuwen was het achterglasschilderij in deze gebieden zeker niet onbekend want de importschilderijen vonden er gretig aftrek. Maritieme schilderijen werden uitsluitend in havensteden voortgebracht. De eerste duidelijke sporen hiervan dateren uit 1805. In het Nationaal Scheepvaartmuseum wordt een schilderij uit dit jaar bewaard dat gemonogrammeerd is met de letters W.W.

Het schip is niet in profiel maar onder een driekwartshoek afgebeeld. Het is bewezen dat deze W.W. een zekere Wenzeslaus Wieden was, dit aan de hand van meerdere andere, voluit gesigndeerde schilderijen en uit de officiële bevolkingsregisters. Bij de burgerlijke stand te Oostende staat deze Wenzeslaus Wieden als glashandelaar genoteerd in 1802 en in 1804. Zijn echtgenote was de Vlaamse Joséphine Thérèse Vermeire. Het schilderij uit 1805 werd dus te Oostende geschilderd, want Wieden woonde er tot zijn overlijden op 29 september 1814. Hoe, wanneer en waarom deze glashandelaar in Oostende verzeild raakt is niet bekend. Wenzeslaus Wieden werd geboren in 1769 te 'Langemo' - bedoeld is Langenau in Silezië, vandaag Skalice bij Böhmisches Leipa (Ceska Lipa) in Tjechoslowakije, halfweg tussen het Duitse Görlitz en Praag. Langenau (Skalice) was bekend als een glascentrum waar met het verval van de bekierschilderij in de 17de eeuw, het achterglasschilderen tot ontwikkeling kwam tot het omstreeks 1890 uitstierf. Van Wenzeslaus Wieden zijn meerdere gesigndeerde schilderijen bekend en ze zijn alle van goede kwaliteit. Zij verraden een zeker tekentalent en een vaardig penseel. In de verzameling van het Nationaal Scheepvaartmuseum berust een werk uit 1803, een merkwaardig verhalend schilderij met een uitgebreide verklarende tekst, betrekking hebbend op een kleine zeeslag die op de rede van Oostende geleverd werd op 16 mei 1808. Een ander mooi werk van Wieden is een schilderij uit 1812, getiteld 'The great admiral Nelson'. Het stelt een manoeuvrerende vloot voor waarbij de 'Tiger' en de 'Victory' van Nelson te onderscheiden zijn. Wenzeslaus Wieden schilderde zijn schepen op een uitstekende wijze en zijn werk is zeker niet als massaproduct te beschouwen zoals de volkschilderijen op het platteland. Hij schiep wel degelijk zelfstandig werk. Zijn kunst is die van een hoogstaand dilettant wiens schilderijen ver boven de volkskunst uitstijgen. Op zijn overlijdensakte staat dan ook vermeld dat hij 'schilder' van beroep was. Hij was tevens de voorloper en de vader van de 19de-eeuwse Vlaamse kunst van het maritieme achterglasschilderen.

Nog tijdens het leven van W. Wieden kende het achterglasschilderen al meerdere beoefenaars te Oostende. Een van hen was een zekere François Laurent Meseure. Van deze schilder met een Frans klinkende naam zijn noch de geboorteplaats noch zijn overlijdensjaar of -plaats bekend. Geboren in 1772 woonde hij te Oostende en zijn naam komt in de bevolkingsregisters van de stad voor in 1803 en 1806. Zijn echtgenote was Isabella, Claire Vergauwe, blijkbaar een Vlaamse. Van deze François Meseure zijn eveneens meerdere schilderijen bekend. Het oudste gesigndeerd en gedateerd 1808.

Het thema heeft betrekking op een historisch feit, namelijk de tocht van een Frans eskader naar San Domingo in 1802 met Charles Magon als vice-admiraal. Het werk van Meseure bewijst in ieder geval dat hij geen beginneling was en dit blijkt ook uit zijn andere werken. Toch schijnt Wieden een meer geroutineerd schilder geweest te zijn. Steunend op de herkomst van Wieden en de rol die het achterglasschilderen in zijn land speelde mag wel aangenomen worden dat de Sileziër de gangmaker van het Oostendse achterglasschilderen geweest is en Meseure een navolger.

Het is niet bekend hoe lang Meseure te Oostende werkte. Van hem zijn nog andere werken bekend. Het Nationaal Scheepvaartmuseum bezit een schilderij gemonogrammeerd F.M. Het stelt de Engelse vloot bij Cadix voor.

Een feit is dat zowel zijn werken als die van Wieden in de smaak moeten zijn gevallen en dat zij nagevolgd werd. De eerste nawijsbare opvolger was Petrus Weyts die later als de voornaamste Vlaamse achterglasschilder mag worden beschouwd. Petrus Cornelius Weyts werd te Gistel, een tiental kilometer van Oostende, geboren op 4 januari 1799. In 1824 huwde hij te Oostende en op zijn huwelijksakte staat hij vermeld als 'schilder'. Hiermede werd bijna zeker 'kunstschilder' bedoeld, want op dat ogenblik maakte Petrus Weyts al achterglasschilderijen. Nochtans blijft de mogelijkheid open dat hij gewoon het ambacht van schilder uitoefende, en daarbij achterglasschilderijen maakte uit liefhebberij. Zijn oudst gedateerd schilderij draagt het jaartal 1824 en is getiteld 'De haven van Oostende'. Een blik op het schilderij is voldoende om vast te stellen wie zijn inspirator was : W. Wieden.

Er zijn nog meer havengezichten van Oostende. Een ervan bevindt zich ook in het Nationaal Scheepvaartmuseum en dateert uit dezelfde periode. Weyts blijkt in die tijd al een produktief schilder geweest te zijn. Van het zelfde thema bestaan nog meerdere andere schilderijen in privéverzamelingen. Petrus Weyts is ook veel verschuldigd aan F. Meseure. Het schilderij van 1808 van F. Meseure werd door Petrus Weyts herhaaldelijk gekopieerd. Zo identiek dat men ook weer moet aannemen dat het werk van Meseure in zijn bezit moet zijn geweest.

Petrus Weyts heeft te Oostende nog meer schilderijen voortgebracht en niet zelden vermeldt hij dat bij zijn signatuur. Bij andere doet hij dit niet maar zowel het onderwerp als de datering wijzen er op dat hij ze in Oostende geschilderd heeft. Oostende was echter maar een kleine havenstad met een beperkt scheepvaartverkeer. Uiteraard kon ook de klan tenkring van Weyts niet zo heel groot zijn. Na de Belgische revolutie van 1830 steeg de scheepvaartbedrijvigheid op een merkwaardige wijze te Antwerpen en dat moet Weyts niet ontgaan zijn. Ongetwijfeld waren in deze grote haven meer mogelijkheden aanwezig voor een beroepsschilder die zich uitsluitend op maritieme onderwerpen gespecialiseerd had. Petrus Weyts nam dan ook het besluit te verhuizen en in 1838 vertrok hij met zijn gezin naar Antwerpen. In dit jaar eindigt de Oostende-periode van Petrus Weyts. Hiermede wil echter niet gezegd zijn dat het achterglasschilderen te Oostende uitgestorven was. Ontegenzeggelijk Oostends werk zijn de schilderijen van de monogrammist P.N. van wie ieder verder gegeven ontbreekt. De schilderijen die tot nu toe bekend zijn, waarvan enkele in het Nationaal Scheepvaartmuseum te Antwerpen, staan alle in verband met Oostendse schepen. Er zij op gewezen dat de schepen op deze schilderijen op de stuurboordzijde afgebeeld zijn, zoals bij P.N. meestal het geval is. Nieuw op zijn schilderijen is de achtergrond. Aan de horizon ontwaart men de Vlaamse kust met links de stad Oostende en rechts de stad Nieuwpoort. P.N. kopieerde ook naar prenten zoals o.m. het geval was met deze van het treffen tussen het Engelse fregat H.M.S. 'Shannon' en het Amerikaanse fregat U.S. 'Chesapeake' in 1813. Zijn schilderijen bewijzen echter dat hij een vaardig kunstenaar was. Na het vertrek van de familie Weyts naar Antwerpen was P.N. niet de enige die op glas bleef schilderen. Een andere was E. Devriese wiens naam niet in de bevolkingsregisters van Oostende teruggevonden werd. Het is zo goed als zeker dat hij geen beroepsschilder was. Indien hij geen Oostendenaar was, moet hij toch niet ver uit de buurt hebben gewoond en in nauwe relatie met de Oostende vissers gestaan hebben.

In het Heemkundig Museum 'De Plate' te Oostende wordt van deze Devriese een schilderij bewaard. In hetzelfde museum is nog een ander schilderij te zien gesigneerd door een E. Vaneste waarover verder niets bekend is.

De laatste
uitgegeven boeken

zijn **ALTIJD**
te verkrijgen bij

INTERNATIONALE BOEKHANDEL

N.V.

Adolf Buylstraat 33

8400 - Oostende Tel. 70.17.33

en in haar bijhuizen

Verder bewijzen van de activiteit van Oostendse achterglasschilders zijn er voorlopig niet. Het lijkt erop dat omstreeks 1870 deze kunstuiting in die stad uitgestorven was. (...).

J. VAN BEYLEN

* Gedeeltelijke overname, met toestemming van auteur en redactie, uit het tijdschrift der Stad Antwerpen. "ANTWERPEN", jaargang 27, nr. 2, juni 1981, blz. 96-106.

KURSAAL = ELEFANTENHAUS

Iedere Oostendenaar, die tot de 3e generatie behoort, de meer dan 3 x 20, zal zich nog wel herinneren dat de Heer Porta in een zitting van de gemeenteraad, eind 1933, het toen splinternieuwe Thermengebouw, dat nu gedemodeerd wellicht op opruiming ligt te wachten, bestempelde met de klassiek geworden benaming "de witte olifant".

Met het gebruik van deze term wilde hij de Oostendse bevolking er op wijzen, dat de uithaling van het Thermencomplex wel eens een bodemloos Danaïdenvat zou kunnen worden en dat de brave medeburgers zouden opgeroepen worden om via verhoogde stedelijke belastingen het deficit van de Thermen goed te maken.

Sindsdien zijn er bijna 50 jaren verstreken. Oostende heeft intussen al "Olifanten" van divers coloriet en formaat gekend, die allen zich te goed konden doen aan de milde ruif van het stadsbudget.

Als locale politicus, zeker ook geïnteresseerd in de historiek van de stad zal de heer Porta wellicht wel geweten hebben, dat hij niet de eerste was geweest om een stadseigendom met deficitaire exploitatie te betitelen met de term "olifant". Hij relanceerde als het ware een benaming die in het laatste kwart van de 19e eeuw furore had gemaakt en de vroeger algemeen verspreide "Verloren Kost" op pittige wijze te Oostende verdrongen had.

Het was het Oostendse Katholieke blad "La Feuille d'Ostende" dat in mei 1879 in zijn niet aflatende campagne tegen het Kursaal gericht, zich voor het eerst van deze beeldspraak bediende. "L'éléphant du Kursal dévore tout" zo kon men in het blad lezen. Het symbool van de zich volumineus volvretende olifant was hiermede geschapen en maakte **carrrière** om in pejoratieve zin het Kursaalgebouw aan te duiden.

Niet alleen de Katholieke partij maakte van deze, aan het dierenrijk ontleende, beeldspraak gebruik. Zoals uit het artikel van de Heer Verlonje, "Duits Foto-album 1914-1918" in het septembernummer van "De Plate" onlangs gepubliceerd, blijkt, hebben ook de Duitsers, tijdens de eerste bezetting, de term "Elefantenhaus" aangewend om het Kursaal aan te wijzen.

Met deze korte bijdrage is een antwoord gegeven op een reeks vaak gehoorde vragen; hoe kwamen de Duitsers ertoe het Kursaal Elefantenhaus te noemen, van waar is die benaming afkomstig, wanneer en door wie werd deze benaming in het leven geroepen ?

D. FARASYN

MEDEDELING OVER ENKELE DIALEKTEN VAN DE KUSTSTREEK EN WEST-VLAANDEREN

Wij willen hier in deze bladvulling wat aandacht vragen voor een interessant, kort artikel van Hugo Ryckeboer, wetenschappelijk medewerker van het Seminarie voor Nederlandsche Taalkunde en Vlaamse Dialectologie van de Rijksuniversiteit te Gent. Zijn bijdrage, "Van groepstaal naar stadsdialekt in West-Vlaanderen" (verschenen in : "Taal en Tongval. Tijdschrift voor Dialectologie", jaargang 33, 1981, blz. 111-117), wil uit dialectologische studies een aantal taalfeiten lichten, waarvan de situering in een historisch en geografisch kader aanleiding geeft tot een probleemstelling die allicht om een sociolinguïstische benadering vraagt. Het betreft de normale representanten van de "Scherplange" "ee" en "oo" in een aantal plaatsen in West-Vlaanderen en Holland. Aldus worden de dialecten van Duinkerke, Nieuwpoort, Lombardsijde, Middelerke, Oostende, Bredene, Blankenberge, Brugge en Ieper hiervoor nader onderzocht. Als bronnen voor de samenstelling van dit artikeltje gebruikte de nog vrij jonge geleerde, H. Ryckeboer, volgende onuitgegeven licentiaatsverhandelingen :

- CLOET (Freddy), Klankstructurele aspecten van het Oostends. Lic. verh., R.U. Gent (1976).
- SLOSSE (Philippe), Schets der verschillen binnen het Iepers dialect. Lic. verh., R.U. Gent (1955).
- VANHALEWIJN (Rudy), Enkele aspecten van de fonologie van het Heists. Lic. verh., R.U. Gent (1974).
- VAN HUELE (Colette), Enkele aspecten uit de Morfonologie van het Blankenbergs dialect. Lic. verh., R.U. Gent (1978).

Bovendien bewezen volgende, wel gedrukte werken in boekvorm veel diensten :

- DE RO (L.L.), Westvlaamsch Idioticon. Gent, 1873, 1892², Handzame, 1970, 1977².
- DESNERCK (Roland), Oostends Woordenboek. Handzame, 1972, 1980³.
- RIGAUX (Freddy L.), Bijdrage tot de studie van de visserstaal te De Panne. Lier, Van In, 1976.
- SERCU (Aurel), Het dialect van Oostduinkerke en omgeving. Gent, 1972.
- SLEEKES (Ary), Het Oostends dialect. Oostende, s.d.
- WILLEMYNS, (Roland), Bijdrage tot de studie van de klankleer van het Brugs op het einde van de Middeleeuwen. Tongeren, 1971.

Uit dit literatuuroverzicht, welbewust en uitvoerig genoteerd, blijkt, dat nog heel wat onuitgegeven studies bestaan over de dialecten van de kuststreek en West-Vlaanderen !...

Emiel SMISSAERT

HET HEEMKUNDIG MUSEUM

Gedurende al de wintermaanden is het Heemkundig Museum elke zaterdagvoormiddag geopend van 10 tot 12 uur.

Deze nieuwe reeks lokale monografieën, essentieel van en over Groot-Koekelare, is nieuw en reeds enkele delen hiervan zijn vers van de pers gerold: De plaatselijke heemkundige kring aldaar wenst de studie en de kennis van Groot-Koekelare te bevorderen inzake geschiedenis en geografie, kunst en volkskunde.

Raf Seys, zo langzaam aan overal bekend in de gouw West-Vlaanderen, is alweer de drijvende motor en wist een schare bedrijvige, belangloos-toegewijde medewerkers aan te trekken en voor dit opzet te bezielen. Het Bestuur en de leden van "De Plate" zagen het te water laten van dit nieuwe, heemkundig bootje met veel sympathie gebeuren en wensen het voor lange tijd veel vaargenot! Wij zetten, bondig en zakelijk, hier enkele gegevens betreffende de vier, reeds verschenen nummers op een rijtje :

- * nummer 1 : "JAARBOEK COCLARIENSIA 1979" : hoofdzakelijk gewijd aan de figuren van Kanunnik G.F. Tanghe, Pastoor IsidoorAmpe en Pieter Lansens. Naast andere interessante onderwerpen, vermelden wij dat een artikel uit het tijdschrift van "De Plate" werd overgenomen, geschreven door E. Smislaert en dat "Enkele beschouwingen over het schrijven van een dorps- of stadsgeschiedenis" weergaf (eerder gepubliceerd in ons tijdschrift, dit jaar in het nummer 1 op bladzijde 12). Wij danken R. Seys voor de genoten belangstelling, mede ook voor de bronnenvermelding wat zó "vergeten" (gewild of niet zo bedoeld) wordt... Kostprijs van dit jaarboek : 200 F.
- * nummer 2 : "DE RIJKSWACHT KOEKELARE 1892-1980" : kostprijs aan 150 F bepaald ; het werd geschreven door Raymond Arren.
- * nummer 3 : "GUIDO GEZELLE EN KOEKELARE" : een uitgave van Raf Seys dat mede een twintigtal illustraties bevat. Kostprijs : 300 F.
- * nummer 4 : Vierluik : "GUIDO GEZELLE ICONOGRAFISCH" : 40 illustraties (portretten en andere Gezelledocumenten); bedoeld als supplement bij "Guido Gezelle en Koekelare". Kostprijs : 100 F.

Verzendingskosten : 25 F per boek. Deze uitgaven zijn niet in de boekhandel verkrijgbaar maar kunnen enkel bekomen worden mits voorafgaande overschrijving op de rekening 280-0517861-15 van "Coclariensia". Alle publicaties worden genummerd uitgegeven. De zetel van de Heemkundige Kring "Coclariensia" is voorlopig gevestigd en bepaald bij de heer Raf Seys, Ringlaan 1, 8280 Koekelare, waar inlichtingen kunnen bekomen worden voor een eventueel lidmaatschap.

E.S.

DE IBIS STORY

De IBIS Story (1908-1981) geschreven door Robert COELUS is onlangs verschenen. Het is de boeiende geschiedenis van 75 jaar opleiding en onderwijs voor loopbanen ter visserij en andere maritieme bedrijven. Het Koninklijk Werk IBIS werd gesticht op 6 juli 1906 door Z.K.H. Prins Albert. Aanvankelijk was de kwekelingschool voor de zeevisserij ondergebracht aan boord van het opleidingschip "IBIS I". Naast geschiedkundige feiten van Bredene en Oostende beschrijft het boek de story van een unieke school in België en de evolutie van het zeevisserijonderwijs. Het boek is rijkelijk geïllustreerd met 100 foto's en tekeningen en omvat een lopende tekst van 150 pagina's (27,5 cm x 21,5 cm). Bestelling kan gebeuren door storting van 400 fr. + 30 fr. portkosten op P.C.R. 000-0597338-12 van Robert Coelus, Sluizenstraat 64, 8401 Bredene.

De heer R. STANDAERT liet ons ter gelegenheid van 11 november een uittreksel uit het oorlogsdagboek van zijn grootvader Hector STANDAERT geworden. Een dagboek dat hij in een stoffig pakhuis terugvond.

Dagelijkse aantekening van het begin dat ik bij het werkzaam leger ben ingetreden gedurende de oorlog :

Vrijdag 23 oktober 1914 :

We lagen 's namiddags onder het kanongeschut als de vierduizend Franse soldaten ons in de Nieuwpoortse duinen kwamen aflossen. Daar de Fransen nogal in het zicht liepen, hadden de Duitsers ons ontdekt.

Opeens begonnen de schrapnels tegen ons te vliegen. Tussen mij en de luitenant van de rijkswacht werd een soldaat dood geslagen door een schrapnel. Hier en daar hoorde ik kermen. Als het past zal ik het later vertellen daar mij de moed ontbreekt, vermits het bloed van mijn gewonde en gedode kameraden nog aan mij kleeft. Daar hebben wij zo gelegen van woensdagavond tot vrijdagavond om 9 uur met als enig eten een half brood en drie doosjes Platta. Slapen gebeurde nu en dan een uur. 'k Moet stoppen, want ik kan niet meer.

Maandag 26 oktober 1914 :

Zondagavond om acht uur begon het te regenen. Wij lopen vlug om enige balen stro en bedekken de slijkachtige grond ermee. Nog wat boven ons hoofd en wij vielen in slaap tot middernacht. Dan lagen wij te zwemmen in ons stro, doornat en verkleumd van de kou. Om 5.30 uur kregen we een doorweekt brood te eten. Om acht uur beginnen de Duitsers ons te bestoken. Zo vlug en zo veel dat het voor ons gevaarlijk begon te worden, want wij zaten met 200 man tegenover 5000 Duitsers ! 't Werd een echte regen-vlaag van kogels en schrapnels. De officieren bevelen de terugtocht. Vanaf dit ogenblik begon een ware slachting. Voor mijn ogen werden zeven paarden van de kanonniers in stukken geschoten. De stukken paardenvlees vlogen boven ons hoofd terwijl twee van mijn beste vrienden op slag gedood werden. Na ongeveer honderd meter over de omgeploegde grond gelopen te hebben, waren mijn schoenen volledig besmeurd met klei. Bij het springen over een gracht viel ik er midden in ! Met veel moeite raakte ik er uit. Om vlugger te lopen deed ik mijn schoenen en kapoot (=zware soldatenjas) uit terwijl de kogels rond mij vlogen. Terwijl ik de weg al sukkelend op mijn sokken voortzette hoorde ik voortdurend klagen en om hulp schreeuwen. Zelf liep ik al schreiend voort, af en toe in een put vallend, half dood en onnozel. Als het grootste gevaar voorbij was, heb ik de eerste en mogelijke zorgen toegediend alsook enige kameraden meegebracht. Zo sukkelde ik doodmoe en beslijkt als een oude man voort tot in Veurne waar ik mij een weinig kon verzorgen. Van de 200 man bleven 50 dood en 100 gewond. Als bij een mirakel heb ik het overleefd.

Donderdag 29 oktober 1914 :

Na de rustperiode gingen wij de soldaten aflossen. Wij trokken door Perwijze dat hetzelfde lot had ondergaan als Rampskapelle. Geen huis stond nog recht. Geen ruit was nog heel en de vensters hingen nog met enkele nagels vast. Een groot gebouw (kostschool ?) was helemaal platgeschoten en de kelders stonden in vuur en vlam. Tussen de door elkaar geschoten straatstenen lagen dode varkens.

Vrijdagavond 13 november 1914 :

Vrijdagavond werden we afgelost aan de Ijzeren Weg en gingen we naar onze gewone hoeve een uur daar vandaan. Als we zo het vijfde deel van de weg hadden afgelegd, begon het water te gieten ! In een vierde van een uur stonden wij allemaal doornat tot op ons vel.

Marcheren met een zware zak op uw rug langs een glibberig pad als het donker is, is zeker geen pretje, maar een echte lijdensweg. De ene soldaat viel na de andere ! Toen wij aankwamen hing wel 20 kilo slijk aan ons lichaam. Afgemat en doornat viel ik op het stro (nadien hadden we nog stroluizen ook !). 's Nachts niet geslapen en 'smorgens versteven van de kou en vochtigheid. Zaterdagmorgen sukkelde ik naar een hoeve waar de mensen de tranen in de ogen kregen als ze mij zagen. Bij een haardvuur kon ik mij drogen. Toen gaven ze mij een boterham met smout ! Wat was ik hiermee gelukkig !

Zaterdag, 2 november :

Wij lagen op een voorpost op 400 m van de Duitsers. 's Nachts vroor het zo hard dat onze voeten aan de grond vastgevroren waren.

Nog enkele losse nota's :

Voeding : 's Morgens koffie plus een half zuur brood. 's Middags en 's avonds soep. Het reserve voedsel werd verdeeld. De rest kochten of ... steelden we !

Loopgrachten : gegraven met schoppen, helmen, eetketels...

Schoenen : mijn schoenen waren stuk. Ik wilde er gebruiken van een gesneuvelde soldaat. Bij het lostrekken kwam zijn voet mee IN de schoen !

Hector STANDAERT

DUITS FOTOALBUM OORLOG 1914-1918

In aansluiting met het artikel van W. VERLONJE over het Duits fotoalbum 1914-1918, waarin enkele bladen ontbraken, bezorgde de heer André PAERT van de galerij "De Peperbus" die het volledig werk bezit, ons de inlichtingen betreffende de ontbrekende bladen (zie "De Plate september 1981, p. 26).

J.V.

Helbverlag der Marinebüchere des Marinekorps (1917)

blz.	1	foto van admiraal Marine
	2	opdracht
	3	titelblad
	5	voorwoord
	6-7-8	wat betekent Marinekorps (heute 1917)
	9	station Leuven
	10-11	algemeen beeld verwoest Leuven
	13	kerkhof van Wespelaar
	14	Brugge : beelden Ezelpoort (wordt als Oostendse poort beschreven) Gentpoort, Sint-Kruispoort
	15	foto's Belfort, Jan Van Eyckplaats
	16	Grote Markt van Brugge
	21	Begijnhof Brugge
	22	Groene Rei Brugge
	183	Deutsche lebensmittelwagen - Kuchenkar - foto soldaten die aanschuiven
	184	Feldweibel - Duitse soldaten die aan 't eten zijn + jongetje als Mittesser
	185	3 foto's van korvees
	186	2 foto's : soldaten die zich wassen
	187	interieur (Minnerflat)
	188	3 foto's van pioniers
	190	boerderijwerk : koeien, schapen, zwijnen
	191	Vrije tijdsbesteding Duitse soldaten
	192	Nagemaakte Amerikaanse politie hand in hand met hogere officier

HET DUINNEKERKJE

Zopas verscheen een belangrijke publicatie van G. BILLIET over het Duinnek~~er~~kerkje te Mariakerke. De auteur biedt ons, zoals op het titelblad te lezen staat, een "tweede geheel omgewerkte en aanzienlijk vermeerderde uitgave" van O.L. Vrouw ter Duinen, Mariakerke-Oostende" aan. De eerste uitgave was al lang uitgeput en was een heel bescheiden bundeltje geweest. Thans is het een keurige en verzorgde uitgave met acht illustraties die de tekst nog meer luister bijzetten.

We hebben de historische aantekeningen en alle nadere beschrijvingen over de geklasseerde kerk en het daarrond liggend gebied in een adem uitgelezen. De auteur weet ons in drie hoofdstukken van uit het duister verleden, toen er nog maar spraak was van "Testrep", naar de moderne tijden te voeren. Hoofdstuk I "Schets van de vorming van onze kust" begint met het Waddenlandschap, gevolgd door de Duinkerke I-transgressie, de Romeinse tijd tot de ontginning van de poldervlakte en de inpoldering er van. Hoofdstuk II "Bondige geschiedenis van de kerk" begint met het ontstaan van Mariakerke, de eerste kapel (geciteerd in 1171), de oude kerk uit de 14de eeuw, de vernietiging van de kerk bij het Beleg van Oostende. Naarmate G. Billiet meer bronnen kan vinden heeft hij niet nagelaten alle, ook hedendaagse informatie betreffende het Duinnek~~er~~kerkje te vermelden, o.a. ook op gebied van kunst en Iconografie. Dat het kerkje kunstenaars zoals Frans Musin, Euphrosina Beernaert, James Ensor, Emile Bulcke en anderen geïnspireerd heeft is een sprekend bewijs van de "pittoresque charme van kerk en toren, mijmerend tussen de kleine witte huisjes achter de toen nog ongerepte duinen", zoals de auteur het zelf schrijft.

Hoofdstuk III handelt over de beschrijving van de huidige kerk (de toren, de meubilering, de glasramen, de schilderijen, de grafstenen). Na de chronologische lijst van de pastoors van Mariakerke volgt nog een afzonderlijk stuk over het Kerkhof en het huisje van de Corveleyns (door menig Oostendenaar als "het vissershuisje" aangeduid) dat langs de Dorpstraat in de schaduw van de kerk staat en toebehoort aan kunstschilder Maurits Boel.

Prijs : 100 F. (verkrijgbaar in het Heemkundig Museum).

O.V.

DE STEENSE GROEP

De "Heemkundige Kring 't Schorre" heeft ter gelegenheid van haar jaarlijkse novembertentoonstelling een mooi boekje "De Steense Groep" uitgegeven. De samenstelling gebeurde door Roland Defever, Ann Vanparijs en William Lievens. In het woord vooraf schrijft voorzitter Paul Vandewalle dat Stene het "Sint-Martens-Latem van het Noorden" mag genoemd worden. Niet minder dan 34 kunstenaars zowel beroeps- als amateuristisch worden er met een kleine biografie voorgesteld. Williams Lievens schetste van ieder van hen een portret. Het is een zeer geslaagd en verzorgde uitgave. Te verkrijgen bij de "Heemkring 't Schorre" en in het Vossenhol.

O.V.

A. VAN ISEGHEM

ALLE VERZEKERINGEN

HYPOTHEKEN

geven U:

- ★ voordelige rente
- ★ vrijstelling van roerende voorheffing (tot 15.000 fr. interest)
- ★ onmiddellijk volledig opvraagbaar
- ★ ongevallenverzekering

Een vriendelijk onthaal en een persoonlijke service zullen U te beurt vallen.

STOCKHOLMSTRAAT 47a

8400 OOSTENDE

Tel. 70.35.73